

1 Tendències recents de l'evolució de la població estrangera a Catalunya: cap a un canvi de cicle?

Fernando Gil Alonso
Andreu Domingo i Valls

RESUM

Els últims anys s'han fet esforços per millorar el registre estadístic de les migracions internacionals. Paradoxalment, els canvis legislatius introduïts en la regulació de l'estrangeria (reempadronament obligatori dels estrangers sense permís de residència permanent), l'adaptació dels aparells estadístics a aquestes i altres millores (que afecten a les altes per omissió i a les baixes per caducitat), les pràctiques polítiques referides als registres i que impliquen una negociació entre l'INE i els ajuntaments per fixar les poblacions oficials, entre altres factors, han fet augmentar la incertesa sobre les dades corresponents als fluxos i estocs de població estrangera. La comparació de les diferents sèries estadístiques disponibles (padró continu, registre del Ministeri de l'Interior, registre d'estrangers afiliats i en alta laboral a la Seguretat Social, estadística de variacions residencials, moviment natural de la població) es presenta per tant com un exercici útil per reduir tal incertesa i analitzar amb arguments més sòlids les tendències més recents de les migracions internacionals a Catalunya, i les seves característiques demogràfiques, tal com han fet els autors en aquest capítol. Els resultats mostren que l'any 2006 hi va haver una forta moderació en el ritme de creixement de la població de nacionalitat estrangera resident a Catalunya, en comparació amb els dos anys precedents. Aquesta moderació del ritme de creixement podria ser deguda principalment a un augment de les sortides d'estrangers. En tot cas, la inflexió de l'any 2006 no sembla indicar un canvi de cicle migratori, sinó que seria un fet puntual, del qual en gran part hem de considerar responsable el reflux que va seguir a l'onada immigratòria associada al procés extraordinari de normalització de l'any 2005, com ho demostraria el fet que les dades parcials de què disposem per a l'any 2007 semblen indicar un nou creixement de la immigració internacional a Catalunya amb nivells similars als del 2005.

LA POBLACIÓ ESTRANGERA RESIDENT A CATALUNYA SEGONS EL PADRÓ A 1 DE GENER DE 2007: INDICIS DE CANVI

Introducció: unes dades qüestionades per la modificació de la normativa de reempadronament

Les dades més recents respecte a l'evolució de la població de nacionalitat estrangera a Catalunya presenten novetats i dubtes. Novetats perquè per primera vegada sembla consolidar-se la tendència cap a la disminució del fort creixement d'entrada d'estrangers que Catalunya ha experimentat des de mitjan anys noranta del segle passat. Dubtes perquè aquestes dades, i la nova tendència que apunten, estan condicionades pels canvis legislatius que afecten l'empadronament (Llei Orgànica 14/2003, de 20 de novembre, de reforma de la Llei Orgànica 8/2000 d'estrangeria) i que comporten que els ciutadans estrangers residents a Espanya sense permís de residència permanent han de renovar el seu empadronament cada dos anys a partir del moment de promulgació de la nova llei per evitar ser esborrats del padró, obligació que va entrar en vigor el novembre del 2005.

El motiu d'aquest canvi legal va ser eliminar del padró continu tots aquells estrangers que havien marxat del país però no s'havien donat de baixa, fet que segons molts investigadors ocasionava una sobreestimació del nombre d'estrangers —i per tant

de la població total— inscrits en els padrons municipals (Arango, 2004; De Castro, 2004; Fernández Córdón, 2004; Garrido, 2004; Leguina, 2005; Devolder, Gil Alonso i Forte, 2006). La conseqüència d'aquest canvi legal pot haver estat crear un biaix de sentit contrari: moltes persones que haurien d'haver renovat l'empadronament no ho han fet, ja sigui perquè no han estat informades de l'obligatorietat d'aquest tràmit o perquè no tenen necessitat de fer-ho, i, en conseqüència, es podria donar el fet que ara el nombre de persones estrangeres registrades pel padró continu sigui menor que el nombre real d'estrangers que viuen al nostre país, tornant a la situació anterior a 1996, quan per primer cop es va establir el dret i el deure d'empadronar-se de totes les persones que resideixen en un municipi, també els estrangers independentment de la seva situació legal (Llei 4/1996, de 10 de gener, de reforma de la Llei de bases de règim local de 1985). A més, sembla creixent el nombre d'ajuntaments que posen traves a l'empadronament, emparant-se en l'arbitrarietat dels requisits demanats per empadronar-se a cada municipi, circumstància que podria revertir un cop més en la subestimació estadística.

Una altra font de dubtes respecte a la validesa de les sèries padronals com a mitjà de seguiment fidedigne de l'evolució del nombre d'estrangers s'origina en el fet que les dades recents es troben encara sota l'influx del procés de normalització o regularització extraordinària de l'any 2005. Aquest va comportar que sorgissin a la superfície estadística milers de persones —117.583 persones regularitzades, en el cas de Catalunya (Bedoya Muriel i Solé Alamarja, 2006)— que, dotze mesos després de normalitzar la seva estada, ja poden començar a reagrupar familiars, que, en alguns casos, ja residien al país però de manera irregular.

En definitiva, una situació doblement complexa —per la complexitat del fenomen mateix i pel seu reflex a les fonts estadístiques— que tindrem en compte a les pàgines següents, on s'analitzaran les diverses sèries de dades que recullen els estocs d'estrangers (padró continu, permisos de residència, estadístiques de la Seguretat Social) i els fluxos generats per aquesta població, com són l'estadística de variacions residencials (EVR) i el moviment nacional de la població (MNP). I és que el fil conductor d'aquest capítol, més enllà de presentar les dades més recents disponibles sobre la immigració a Catalunya, tal com els autors han fet els anys precedents, serà respondre a les preguntes

següents: la disminució del creixement de la població estrangera, i fins i tot la disminució dels contingents d'algunes nacionalitats, és un fet real o un efecte estadístic? I si és real, disminueix el ritme de creixement perquè estan arribant menys immigrants o perquè alguns se'n tornen? I en definitiva, estem davant d'un canvi de cicle migratori o simplement d'un esdeveniment puntual que no modificarà la tendència futura cap a una continuació dels fluxos d'arribada d'estrangers a Catalunya?

Espanyols i estrangers empadronats: evolució recent

La taula 1 mostra l'evolució dels estocs de població empadronada a Catalunya per nacionalitat des de l'1 de gener de 1998, inici del padró continu, fins a l'1 de gener de 2007, darrera dada oficial disponible.

Taula 1.

Població empadronada, segons la nacionalitat, i variació anual absoluta i relativa. Catalunya, 1998-2007

	Població			Variació interanual		% població
	Població total	Nac. espanyola	Nac. estrangera	Absoluta	Relativa (%)	estrangera
1998	6.147.610	6.026.249	121.361	23.564	19,4	1,97
1999	6.207.533	6.062.608	144.925	36.673	25,3	2,33
2000	6.261.999	6.080.401	181.598	75.756	41,7	2,90
2001	6.361.365	6.104.011	257.354	124.713	48,5	4,05
2002	6.506.440	6.124.373	382.067	160.941	42,1	5,87
2003	6.704.146	6.161.138	543.008	99.838	18,4	8,10
2004	6.813.319	6.170.473	642.846	156.058	24,3	9,44
2005	6.995.206	6.196.302	798.904	114.853	14,4	11,42
2006	7.134.697	6.220.940	913.757	58.750	6,4	12,81
2007	7.210.508	6.238.001	972.507	-	-	13,49

Font: Padró continu (INE), dades oficials (a 1 de gener).

Aquest període es caracteritza per un creixement molt important de la població de nacionalitat estrangera, que passa de poc més de 120.000 individus (1,97% de la població total) el 1998 a gairebé un milió nou anys després (13,5%, a comparar amb el

10% d'estrangers al conjunt de l'Estat), amb màxims de variació interanual durant els primers anys del segle XXI. A partir del 2003 el creixement comença a disminuir, però augmenta de nou el 2004, potser a causa de l'efecte retardat del reagrupament familiar derivat dels processos de regularització del 2000 i del 2002. A partir del 2005 es reprèn la tendència cap a una desacceleració progressiva del creixement del nombre d'immigrants estrangers, però és el 2006 quan es dona una caiguda sobtada: a 1 de gener de 2007 a Catalunya hi ha 972.507 residents estrangers, que comparats amb els 913.757 empadronats un any abans, significa un creixement de només 58.750 persones, el més petit del que portem de segle, o en termes relatius del 6,4%, que és el més minso, amb diferència, des de l'any 1998, data d'inici del padró continu.

Aquesta disminució important del ritme de creixement de l'estoc d'estrangers l'any 2006 podria ser pròpia de Catalunya o és un tret compartit amb el conjunt d'Espanya? La taula 2 mostra l'evolució de la població de nacionalitat estrangera en ambdues unitats territorials i permet comparar-ne les tendències. En realitat el ritme de creixement de la població estrangera és molt similar entre Catalunya i Espanya, amb variacions interanuals semblants. Sí que es pot dir que entre els anys 1998 i 2006 el creixement relatiu interanual és sempre una mica superior a Catalunya (amb l'excepció de l'any 2000), de manera que el percentatge de població estrangera resident a Espanya que està empadronada a Catalunya passa del 19% el 1998 al 22% a 1 de gener de 2006. El darrer any analitzat, però, la situació s'inverteix, i el nombre d'estrangers creix més al conjunt de l'Estat (el 9,1%) que a Catalunya (el 6,4%), de manera que es redueix la proporció d'estrangers empadronats aquí al 21,5%.

Per tant, les dades padronals ens diuen que alguna cosa ha passat l'any 2006, l'últim que es pot estudiar amb dades oficials. Si aquesta frenada del creixement d'estrangers és un fet real o un producte del canvi normatiu abans esmentat, és discutible. En tot cas, el retrat que es dedueix d'aquesta font sobre les característiques per sexe i edat de la població de nacionalitat estrangera resident a Catalunya és molt similar a l'observat l'any passat (Gil Alonso i Domingo, 2007) i de fet la piràmide de població corresponent a l'1 de gener de 2007 (figura 1) és pràcticament igual que la realitzada amb les dades del 2006. Com llavors, quan vam dir que els trets principals de l'evolució d'aquesta població eren el rejueniment i la masculinització, es pot veure com

Taula 2.

Comparació entre l'evolució de la població estrangera empadronada a Catalunya i a Espanya. 1998-2007

	Població			Variació interanual		% població estrangera cat./esp.
	Població total	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera	Absoluta	Relativa (%)	
1998	39.852.651	39.215.566	637.085	111.869	17,6	19,0
1999	40.202.160	39.453.206	748.954	174.925	23,4	19,4
2000	40.499.791	39.575.912	923.879	446.778	48,4	19,7
2001	41.116.842	39.746.185	1.370.657	607.289	44,3	18,8
2002	41.837.894	39.859.948	1.977.946	686.222	34,7	19,3
2003	42.717.064	40.052.896	2.664.168	370.158	13,9	20,4
2004	43.197.684	40.163.358	3.034.326	696.284	22,9	21,2
2005	44.108.530	40.377.920	3.730.610	413.556	11,1	21,4
2006	44.708.964	40.564.798	4.144.166	375.388	9,1	22,0
2007	45.200.737	40.681.183	4.519.554	—	—	21,5

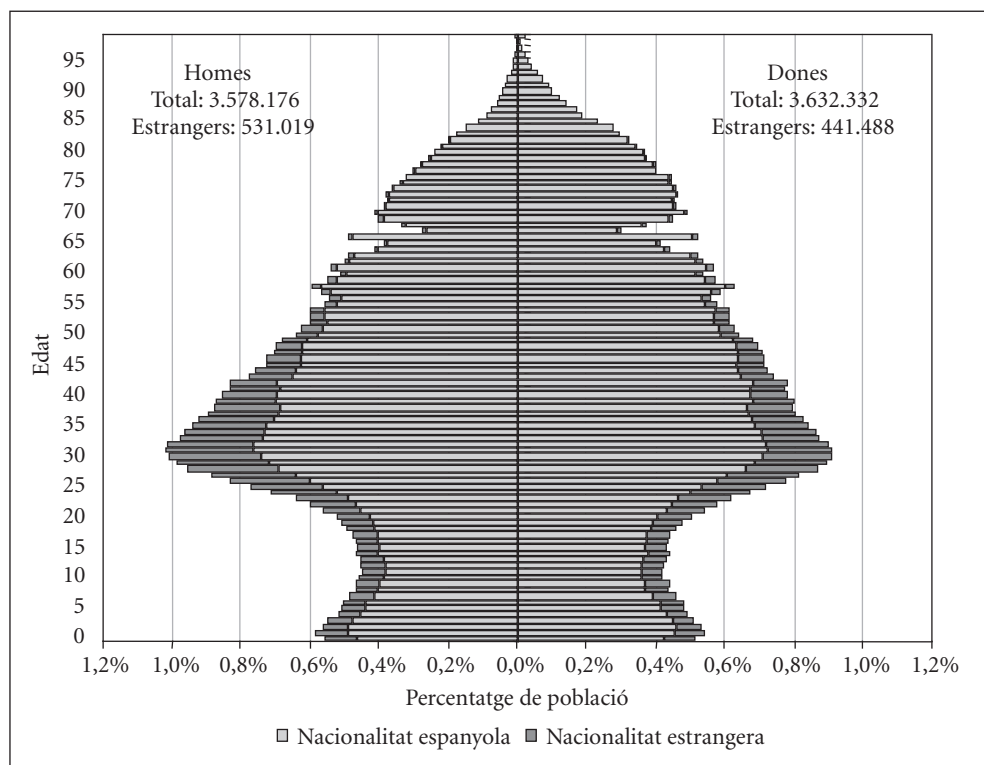
Font: Padró continu (INE), dades oficials.

la població estrangera es concentra en edats relativament joves, d'elevada activitat (entre els vint-i-cinc i els quaranta-cinc anys) i és majoritàriament masculina, amb uns 90.000 homes més que dones.

No obstant això, també en aquest fet l'últim any ha suposat un trencament de tendències precedents, ja que per primera vegada des de la instauració del padró continu a Catalunya ha augmentat més el nombre de dones estrangeres (32.589 més, o un creixement anual del 8%) que el d'homes (26.161 més, és a dir, un augment del 5,2%). I el mateix es pot dir del conjunt d'Espanya: 195.172 dones més (un 10,1% més) comparat amb 180.216 homes més (un 8,1% més). L'impacte diferit del començament del reagrupament familiar dels immigrants regularitzats en el procés de normalització de l'any 2005 podria estar darrere d'aquesta nova tendència —això és particularment cert en el cas dels marroquins i dels pakistanesos— juntament amb el creixement de nous fluxos de comunitats fortament feminitzades, com és el cas de la boliviana o la brasilera, en què pràcticament dos terços dels residents a Catalunya són dones.

Figura 1.

Estructura de la població per sexe i edat, distingint la població de nacionalitat espanyola i estrangera. Catalunya, 2007

Font: Padró continu (INE), dades oficials (a 1 de gener).

S'ha produït, per tant, una disminució del creixement de la població estrangera empadronada durant l'any 2006 que ha afectat més els homes que les dones. Però aquests canvis tan significatius del 2006 no han tingut un impacte similar en totes les nacionalitats, com mostra la taula 3, que ordena de major a menor segons la seva població a 1 de gener de 2007 les vint nacionalitats estrangeres més presents a Catalunya i les agregacions continentals. Així, mentre que s'ha produït un creixement molt significatiu dels nacionals de països de la Unió Europea (un 19,6%, destacant sobretot els

romanesos, que en representen el 23,7%; els italians, el 18,3%; els francesos, el 16,4%; els britànics, el 13,5%; i els alemanys, l'11,4%), s'han reduït els nacionals de països asiàtics, trencant la tendència anterior de fort creixement (amb una baixada de l'1,8%,

Taula 3.

Evolució de la població estrangera empadronada, per agregacions continentals i principals nacionalitats. Catalunya, 2006-2007

	Total			Homes			Dones		
	2006	2007	Var. (%)	2006	2007	Var. (%)	2006	2007	Var. (%)
Total estrangers	913.757	972.507	6,4	504.858	531.019	5,2	408.899	441.488	8,0
Amèrica Llatina	334.937	352.328	5,2	152.514	159.172	4,4	182.423	193.156	5,9
Àfrica	248.753	253.016	1,7	164.580	164.533	0,0	84.173	88.483	5,1
Unió Europea (27)	192.946	230.705	19,6	104.692	125.218	19,6	88.254	105.487	19,5
Àsia	88.617	87.028	-1,8	59.400	58.213	-2,0	29.217	28.815	-1,4
Europa no comunitària	41.562	43.547	4,8	20.144	20.914	3,8	21.418	22.633	5,7
Amèrica del Nord	6.305	5.379	-14,7	3.176	2.686	-15,4	3.129	2.693	-13,9
Oceania	571	456	-20,1	310	252	-18,7	261	204	-21,8
Marroc	188.604	191.652	1,6	119.067	118.246	-0,7	69.537	73.406	5,6
Equador	86.710	81.831	-5,6	40.293	38.165	-5,3	46.417	43.666	-5,9
Romania	51.353	63.534	23,7	27.417	33.361	21,7	23.936	30.173	26,1
Bolívia	35.387	51.584	45,8	14.843	21.782	46,7	20.544	29.802	45,1
Colòmbia	43.228	42.797	-1,0	19.459	19.342	-0,6	23.769	23.455	-1,3
Itàlia	31.914	37.750	18,3	18.788	22.173	18,0	13.126	15.577	18,7
Argentina	37.976	34.528	-9,1	19.313	17.392	-9,9	18.663	17.136	-8,2
Xina	34.791	33.689	-3,2	18.790	18.303	-2,6	16.001	15.386	-3,8
Perú	29.544	30.144	2,0	13.556	13.989	3,2	15.988	16.155	1,0
França	25.402	29.561	16,4	12.933	15.189	17,4	12.469	14.372	15,3
Pakistan	25.728	25.362	-1,4	22.843	22.119	-3,2	2.885	3.243	12,4
Alemanya	18.790	20.937	11,4	9.772	10.834	10,9	9.018	10.103	12,0
Brasil	16.328	20.194	23,7	6.623	8.488	28,2	9.705	11.706	20,6
Regne Unit	16.458	18.673	13,5	8.916	10.141	13,7	7.542	8.532	13,1
República Dominicana	16.710	17.063	2,1	6.577	6.855	4,2	10.133	10.208	0,7
Xile	14.850	15.078	1,5	7.762	7.824	0,8	7.088	7.254	2,3
Uruguai	15.035	15.053	0,1	7.633	7.588	-0,6	7.402	7.465	0,9
Gàmbia	14.329	14.099	-1,6	10.435	10.322	-1,1	3.894	3.777	-3,0
Senegal	12.563	13.281	5,7	10.224	10.777	5,4	2.339	2.504	7,1
Ucraïna	12.842	13.125	2,2	6.695	6.704	0,1	6.147	6.421	4,5

Font: Padró continu (INE), dades oficials (a 1 de gener). Nota: L'agregat Unió Europea (27) inclou Bulgària i Romania.

amb disminucions tant de xinesos, -3,2%, com de pakistanesos, -1,4%) i també els ciutadans nord-americans (-14,7%) i d'Oceania (-20,1%), encara que aquests darrers tinguin una presència molt menor.

Nacionalitats molt més presents, com és el cas de les dels països d'Amèrica del Sud, l'Europa no comunitària i Àfrica, han augmentat entre l'1 de gener de 2006 i 2007, però per sota del creixement mitjà (5,2%, 4,8% i 1,7%, respectivament). Entre els primers, destaca el creixement dels bolivians (45,8%) i dels brasilers (23,7%) i la disminució dels argentins (-9,1%), dels equatorians (-5,6%) —la més important en nombres absoluts (gairebé cinc mil ciutadans menys)— i dels colombians (-1%). Entre els africans, hi ha un augment dels senegalesos (5,7%), una estabilització dels marroquins (1,6%) i una petita disminució dels gambians (-1,6%).

Si s'analitzen els dos sexes separatament, no s'observen grans diferències en línies generals: ja s'ha dit que el nombre de dones estrangeres ha augmentat més que el d'homes i, per tant, en aquells agregats continentals que han experimentat un creixement de població, les dones han augmentat més que els homes (sent la Unió Europea 27 la sola excepció, i per poc), mentre que en aquells que han sofert una baixada d'efectius, els homes han disminuït més, amb l'excepció gens significativa d'Oceania.

Aquestes pautes es repeteixen en la majoria dels països, encara que les excepcions són lògicament més nombroses. Així, entre les nacionalitats que perden efectius, hi ha més pèrdua relativa de dones que d'homes entre els equatorians, els colombians, els xinesos i els gambians. Entre les que guanyen població, hi ha un augment relatiu masculí més important entre els bolivians, els peruans, els francesos, els brasilers, els britànics i els dominicans. En el cas de les nacionalitats llatinoamericanes, es tracta de poblacions que són predominantment femenines, potser per això s'estan masculinitzant en termes relatius.

El cas contrari s'observa en nacionalitats molt masculinitzades, com ara la marroquina i la pakistanesa, que s'estan feminitzant en termes relatius o, millor dit, en què s'estan escurçant les distàncies entre homes i dones: entre els marroquins, les dones han augmentat un 5,6%, mentre que els homes han disminuït un 0,7%; entre els

pakistanesos, el contingent masculí ha patit un descens del 3,2%, mentre que el femení ha augmentat un 12,4%.

Veiem per tant que a mesura que els fluxos es redueixen i les poblacions estrangeres s'estabilitzen i maduren, la relació entre sexes tendeix a equilibrar-se, probablement pels efectes del reagrupament familiar, que ha estat potenciat pel procés extraordinari de regularització del 2005.

En definitiva, les darreres dades padronals oficials semblen anunciar un canvi de tendència, amb una reducció del ritme de creixement dels estocs d'estrangers (amb disminució de determinades nacionalitats) i amb una tendència a l'uropeïtzació, a més d'una tornada cap a una feminització dels contingents, després d'anys de masculinització per les regularitzacions del 2000 i el 2002.

Aquestes tendències no són exclusives de Catalunya. Les dades per al conjunt de l'Estat mostren una situació similar, encara que amb un creixement més petit dels centre-americans i els sud-americans (amb una reducció més important dels equatorians i dels colombians, mentre que els argentins també han disminuït, però menys que a Catalunya) i dels europeus extracomunitaris; una disminució menys forta dels ciutadans nord-americans i d'Oceania, i un creixement més important dels africans i dels asiàtics. En realitat aquests últims estan pràcticament estabilitzats (els xinesos creixen un xic i els pakistanesos disminueixen molt poc), però és que a Catalunya, com hem vist, han començat a minvar. Finalment, els ciutadans de països de la Unió Europea augmenten al conjunt d'Espanya pràcticament al mateix nivell que a Catalunya, però amb diferències per nacionalitats: els romanesos i els britànics creixen més, mentre que francesos, italians i alemanys augmenten menys.

Podria al·legar-se, tanmateix, que aquestes tendències cap a una disminució de l'increment d'estrangers estan en realitat emmascarades pel creixent nombre d'immigrants que adquireixen la nacionalitat espanyola, tendència que seria especialment nombrosa entre els iberoamericans, car només necessiten dos anys de residència legal continuada a Espanya per demanar-la, davant dels deu anys que es demana a la resta d'extracomunitaris. Per aquesta raó hem analitzat a la taula 4 les dades per continent

i país de naixement creuades amb la nacionalitat (espanyola/estrangera) en el mateix ordre que la taula anterior, per facilitar la comparació.

Taula 4.

Evolució de la població empadronada, per país de naixement i nacionalitat espanyola o estrangera. Catalunya, 2006-2007

País de naixement	Total			Nacionalitat espanyola			Nacionalitat no espanyola		
	2006	2007	Var. (%)	2006	2007	Var. (%)	2006	2007	Var. (%)
Total	7.134.697	7.210.508	1,1	6.220.940	6.238.001	0,3	913.757	972.507	6,4
Espanya	6.136.055	6.144.512	0,1	6.080.656	6.083.174	0,0	55.399	61.338	10,7
Fora d'Espanya	998.642	1.065.996	6,7	140.284	154.827	10,4	858.358	911.169	6,2
Amèrica Llatina	408.739	440.080	7,7	62.765	73.172	16,6	345.974	366.908	6,1
Àfrica	241.261	243.983	1,1	19.621	21.594	10,1	221.640	222.389	0,3
Unió Europea (27)	198.329	230.178	16,1	38.372	38.369	0,0	159.957	191.809	19,9
Àsia	92.080	91.534	-0,6	8.144	9.427	15,8	83.936	82.107	-2,2
Europa no comunitària	49.630	52.258	5,3	9.145	9.898	8,2	40.485	42.360	4,6
Amèrica del Nord	7.649	7.066	-7,6	1.909	2.026	6,1	5.740	5.040	-12,2
Oceania	954	897	-6,0	328	341	4,0	626	556	-11,2
Marroc	182.489	183.791	0,7	15.497	17.057	10,1	166.992	166.734	-0,2
Equador	85.581	83.164	-2,8	1.658	3.631	119,0	83.923	79.533	-5,2
Romania	50.191	61.799	23,1	510	519	1,8	49.681	61.280	23,3
Bolívia	35.518	51.515	45,0	826	989	19,7	34.692	50.526	45,6
Colòmbia	47.481	48.766	2,7	4.473	5.912	32,2	43.008	42.854	-0,4
Itàlia	15.633	18.607	19,0	1.201	1.234	2,7	14.432	17.373	20,4
Argentina	65.456	64.836	-0,9	16.301	17.559	7,7	49.155	47.277	-3,8
Xina	34.168	33.434	-2,1	2.554	3.043	19,1	31.614	30.391	-3,9
Perú	36.501	39.187	7,4	7.043	8.853	25,7	29.458	30.334	3,0
França	41.298	44.668	8,2	20.181	20.041	-0,7	21.117	24.627	16,6
Pakistan	25.796	25.396	-1,6	490	590	20,4	25.306	24.806	-2,0
Alemanya	24.001	25.769	7,4	8.324	8.358	0,4	15.677	17.411	11,1
Brasil	20.695	25.290	22,2	3.709	4.092	10,3	16.986	21.198	24,8
Regne Unit	16.904	18.875	11,7	2.312	2.341	1,3	14.592	16.534	13,3
República Dominicana	21.175	22.903	8,2	5.011	6.347	26,7	16.164	16.556	2,4
Xile	19.949	20.668	3,6	4.590	4.882	6,4	15.359	15.786	2,8
Uruguai	23.146	23.953	3,5	5.628	5.999	6,6	17.518	17.954	2,5
Gàmbia	11.001	11.019	0,2	403	573	42,2	10.598	10.446	-1,4
Senegal	11.720	12.346	5,3	174	212	21,8	11.546	12.134	5,1
Ucraïna	13.008	13.279	2,1	523	596	14,0	12.485	12.683	1,6

Font: Padró continu (INE), dades oficials (a 1 de gener). Nota: l'agregat Unió Europea (27) inclou Bulgària i Romania.

Els resultats demostren que no, que aquesta baixa es dona també pel conjunt dels nascuts a l'estranger i que, amb tot, el fet de tenir en compte els immigrants estrangers nacionalitzats espanyols el que fa és reduir en certa mesura la magnitud de la frenada, però no difuminar aquest canvi de tendència global, ni els principals trets per origen geogràfic. Així, mentre els empadronats a Catalunya nascuts fora d'Espanya i amb nacionalitat no espanyola han augmentat un 6,2% entre l'1 de gener de 2006 i l'1 de gener de 2007, els nascuts a l'estranger amb nacionalitat espanyola —sigui perquè ja la tenien quan van immigrar o sigui perquè la van adquirir aquí— han crescut força més, el 10,4%. En conjunt, el nombre d'immigrants ha augmentat un 6,7%, és a dir, més que el de ciutadans estrangers (6,4%) però no gaire més.

El mateix es pot dir respecte dels agregats continentals i de les principals nacionalitats, en què el creixement del nombre d'immigrants amb nacionalitat espanyola, especialment significatiu entre els originaris de l'Amèrica Llatina (pels volts d'un 17%, amb màxims pels equatorians, 119%, els colombians, 32%, els dominicans, 27%, i els peruans, 26%) però també entre els procedents de països asiàtics (16%) i africans (10%), compensa només una mica les tendències marcades pels immigrants de nacionalitat no espanyola. Únicament entre els immigrants procedents dels països llatinoamericans, els més afectats per les nacionalitzacions, hi ha certes diferències remarcables: els nascuts a Colòmbia no disminueixen sinó que creixen un 2,7% —és a dir, molt poc—, mentre que, per exemple, els nascuts a l'Argentina decreixen només un 0,9% i els oriünds de l'Equador un 2,8%.

En conclusió, encara que si tenim en compte els immigrants nacionalitzats espanyols, especialment els d'origen llatinoamericà, s'atenuea tímidament l'impacte de la forta baixada del creixement migratori, es pot assegurar raonablement que les dades padronals reflecteixen que l'any 2006 es caracteritza per una situació nova de forta moderació de la immigració estrangera, refeminització relativa de l'estoc i major protagonisme dels europeus, especialment comunitaris, en bona part perquè Bulgària, i sobretot Romania, amb fluxos molt importants cap a Espanya, ja formen part de la Unió Europea.

Això ens torna a una de les nostres preguntes inicials: estem davant d'un canvi de cicle migratori o d'un esdeveniment puntual? Les dades provisionals d'empadronament

als municipis catalans a 1 de gener de 2008 proporcionades per la Secretaria per a la Immigració de la Generalitat de Catalunya semblen apuntar cap a la segona resposta. En efecte, aquestes dades senyalen un població estrangera que, per primera vegada, sobrepasa el milió d'habitants, concretament 1.138.427 (el 16,4% d'una població total de 7.390.083 milions d'habitants), xifra que significa un increment del nombre d'estrangers, durant l'any 2007, del 17,1%¹, és a dir, similar als dels anys 2003 i 2005 i gairebé el triple de l'augment de l'any 2006. No obstant això, com els autors ja van explicar en l'anuari de l'any passat (Gil Alonso i Domingo, 2007), aquestes dades provisionals no han estat depurades per l'INE i, per tant, sobreestimen les xifres oficials d'habitants estrangers, publicades després, que els darrers anys han estat pels volts d'un 2,7% inferiors (-2,72% l'any 2006 i -2,69% el 2007). Si estimem que les dades padronals oficials a 1 de gener de 2008 seran un 2,7% menors que les provisionals, això dona una població estrangera de 1.107.689 habitants i un creixement l'any 2007 del 13,9%, inferior al dels anys 2003 i 2005 però més del doble que el del 2006, i que podria ser causat en part per l'efecte diferit del reagrupament familiar de les persones regularitzades en el procés extraordinari de normalització de l'any 2005.

Aquesta dada provisional de creixement per al 2007 ens remet a una altra de les nostres preguntes inicials: el baix increment de la població estrangera el 2006 es deu a un canvi real o és un producte de la modificació legislativa que, des de final del 2005, hauria eliminat del padró continu un gran nombre d'immigrants extracomunitaris sense permís de residència permanent que no haurien renovat el seu registre? Per respondre aquesta pregunta i verificar la informació donada pel padró, compararem les dades padronals amb les subministrades per altres registres independents —per tant no afectades pels canvis normatius esmentats— que també proporcionen xifres anuals per nacionalitat.

1. Amb un creixement una mica superior per als homes, 17,6%, que per a les dones, 16,4%, a diferència de l'any 2006. Per les deu nacionalitats més presents a Catalunya, aquest creixement seria especialment notable en el cas del romanesos (34%), bolivians (19%) i xinesos (15%), seguits per nacionalitats de la Unió Europea com italians (13%) i francesos (10%), a continuació els marroquins (10%) i, per últim, altres col·lectius llatinoamericans: peruans i colombians (10%), argentins (5%) i equatorians (1%, pràcticament estabilitzats).

Evolució de la població estrangera amb residència legal

La més evident d'aquestes fonts alternatives és el registre del Ministeri de l'Interior dels estrangers amb —utilitzant la terminologia més actualitzada— certificat de registre o targeta de residència en vigor,² és a dir, dels estrangers amb residència legal al nostre país. S'han pres les dades a 31 de desembre de 2004, 2005, 2006 i 2007, que permeten analitzar l'evolució pel període 2005-2007.

La taula 5 mostra les dades absolutes i la variació interanual pels mateixos agregats continentals i països que en les taules anteriors, i en el mateix ordre, per facilitar les comparacions, encara que l'ordenació de nacionalitats seria diferent si s'hagués utilitzat el criteri de nombre major de ciutadans amb permís de residència (i fins i tot sortirien alguns països de la llista i n'entrarien d'altres com Polònia, amb 9.967 ciutadans residents a Catalunya amb permís de residència, o l'Índia, amb 9.910 ciutadans).

Aquestes diferències ja posen en evidència que aquests dos registres mesuren fenòmens diferents, car el padró continu registra tots els residents empadronats independentment del seu estatus legal, i per tant proporciona xifres més altes que el registre de permisos de residència, especialment en aquelles nacionalitats amb una presència més recent al nostre territori, els ciutadans de les quals en bona part encara no han tingut temps de regularitzar la seva situació legal. A més, les dades d'Interior no contemplen ni els visats d'estudiants ni aquells permisos que es troben en procés de renovació, tot i que els integrants de tots dos col·lectius es troben en situació legal. Tanmateix, deixant de banda les diferents magnituds, és interessant comparar l'evolució d'aquests dos registres per nacionalitats i blocs continentals, com ho demostren els resultats.

El primer d'ells, esperat, és que el nombre d'estrangers amb permís de residència va augmentar a Catalunya l'any 2005 molt més que el d'empadronats (un 30,6% comparat amb un 10,4%), dada lògica car aquest any va tenir lloc el darrer gran procés de normalització o regularització extraordinària d'immigrants estrangers, que només a

.....
2. Fins fa uns mesos, amb targeta o autorització de residència en vigor.

Taula 5.

Evolució absoluta i relativa de la població estrangera amb residència legal a Catalunya, per agregacions continentals i principals nacionalitats. Catalunya, 2004-2007

	Estrangers amb permís de residència				Variació interanual (%)		
	31/12/2004	31/12/2005	31/12/2006	31/12/2007	2005	2006	2007
Total estrangers	462.046	603.636	642.829	860.575	30,6	6,5	33,9
Amèrica Llatina	133.096	197.844	212.615	266.436	48,6	7,5	25,3
Àfrica	169.502	209.049	216.852	266.542	23,3	3,7	22,9
Unió Europea (27)	89.456	106.707	117.356	204.055	19,3	10,0	73,9
Àsia	52.660	66.190	71.027	91.408	25,7	7,3	28,7
Europa no comunitària	14.049	20.484	21.404	28.104	45,8	4,5	31,3
Amèrica del Nord	2.882	2.908	3.054	3.431	0,9	5,0	12,3
Oceania	255	270	294	319	5,9	8,9	8,5
Marroc	135.976	163.589	170.880	211.475	20,3	4,5	23,8
Equador	35.522	61.814	64.786	80.055	74,0	4,8	23,6
Romania	14.388	24.618	28.087	74.659	71,1	14,1	165,8
Bolívia	2.796	11.944	12.656	17.900	327,2	6,0	41,4
Colòmbia	21.513	30.593	32.817	41.682	42,2	7,3	27,0
Itàlia	17.708	20.687	23.282	32.703	16,8	12,5	40,5
Argentina	13.286	18.983	19.842	22.896	42,9	4,5	15,4
Xina	22.960	26.183	29.372	38.301	14,0	12,2	30,4
Perú	22.886	24.248	27.133	33.682	6,0	11,9	24,1
França	12.642	12.389	12.624	17.728	-2,0	1,9	40,4
Pakistan	11.096	17.330	17.243	21.786	56,2	-0,5	26,3
Alemanya	10.910	10.928	10.861	13.438	0,2	-0,6	23,7
Brasil	3.685	5.544	6.128	8.259	50,4	10,5	34,8
Regne Unit	8.639	8.877	9.288	11.746	2,8	4,6	26,5
República Dominicana	12.286	13.987	15.738	19.466	13,8	12,5	23,7
Xile	4.746	6.088	6.719	8.600	28,3	10,4	28,0
Uruguai	4.156	7.278	7.874	9.648	75,1	8,2	22,5
Gàmbia	10.872	13.235	13.355	15.316	21,7	0,9	14,7
Senegal	6.590	9.576	9.579	11.582	45,3	0,0	20,9
Ucraïna	6.506	9.428	9.857	12.966	44,9	4,6	31,5

Font: Observatorio Permanente de la Inmigración del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales amb dades del Ministerio del Interior (dades a 31 de desembre de 2007). Nota: l'agregat Unió Europea (27) inclou Bulgària i Romania.

Catalunya va suposar la concessió de 117.583 permisos de residència, dels 573.267 que es van concedir al conjunt d'Espanya (Bedoya Muriel i Solé Alamarja, 2006, p. 71). Aquest gran increment va ser seguit, l'any 2006, per una forta disminució del ritme de creixement, amb només un 6,5%, és a dir, pràcticament coincident amb l'augment del 6,4% registrat pel padró continu (taula 3).

Aquesta coincidència és en principi una bona notícia sobre la qualitat d'ambdues fonts i especialment de la que generava més dubtes, el padró, a més de reafirmar la credibilitat de les noves pautes descrites per aquella font el 2006. Significa això que es confirma que aquest any suposa un punt de ruptura o canvi de ritme del creixement de la població de nacionalitat estrangera a Catalunya? Això ja és molt més dubtós, almenys si ens refiem del registre de permisos de residència, car l'any següent, 2007, es caracteritza per un fort increment (33,9%), fins i tot superior al de l'any 2005 i en tot cas molt superior al que mostren les dades provisionals del padró.

L'anàlisi de l'evolució dels agregats continentals mostra punts en comú amb les dades padronals, com l'increment més fort de la població comunitària el 2006 (i encara més el 2007, seguit per l'europea no comunitària) i el creixement més petit de la població africana, llatinoamericana i asiàtica. No obstant això, ni l'augment d'aquests tres agregats el 2006 és tan feble com indica el padró (que, per exemple, assenyalava un de-creixement dels asiàtics, així com dels nord-americans i els d'Oceania, que no és tal en el registre de permisos de residència), ni el creixement dels comunitaris tan fort com mostrava la taula 3. En realitat, aquestes tendències tan aparentment contradictòries entre les dues fonts no tenen per què ser-ho, ja que és teòricament possible que, per exemple, la població asiàtica en situació regular hagi augmentat i, simultàniament, una part de la població d'aquest origen s'hagi vist afectada per la depuració estadística, s'empadroni menys o hagi marxat del país. El problema, ja es veu, és l'increment de la incertesa sobre les causes reals de l'evolució del registre.

També hi ha similitud entre ambdues fonts en l'evolució de les principals nacionalitats l'any 2006, amb fort increment de romanesos, italians i brasilers, i una petita disminució dels pakistanesos, però no en l'evolució de bolivians (que augmenten molt en el padró, però poc en els permisos, probablement perquè es tracta d'una immigració recent)

Taula 6.

Evolució absoluta i relativa de la població estrangera amb residència legal a Espanya per agregacions continentals i principals nacionalitats. Espanya, 2004-2007

	Estrangers amb permís de residència				Variació interanual (%)		
	31/12/2004	31/12/2005	31/12/2006	31/12/2007	2005	2006	2007
Total estrangers	1.977.291	2.738.932	3.021.808	3.979.014	38,5	10,3	31,7
Amèrica Llatina	649.122	986.178	1.064.916	1.215.351	51,9	8,0	14,1
Àfrica	498.507	649.251	709.174	841.211	30,2	9,2	18,6
Unió Europea(27)	614.491	817.747	932.503	1.546.309	33,1	14,0	65,8
Àsia	142.762	177.423	197.965	238.770	24,3	11,6	20,6
Europa no comunitària	53.284	88.714	96.175	114.936	66,5	8,4	19,5
Amèrica del Nord	16.964	17.052	18.109	19.256	0,5	6,2	6,3
Oceania	1.112	1.466	1.819	2.051	31,8	24,1	12,8
Marroc	386.958	493.114	543.721	648.735	27,4	10,3	19,3
Equador	221.549	357.065	376.233	395.808	61,2	5,4	5,2
Romania	83.372	192.134	211.325	603.889	130,5	10,0	185,8
Bolívia	11.467	50.738	52.587	69.109	342,5	3,6	31,4
Colòmbia	137.369	204.348	225.504	254.301	48,8	10,4	12,8
Itàlia	72.032	84.853	98.481	124.936	17,8	16,1	26,9
Argentina	56.193	82.412	86.921	96.055	46,7	5,5	10,5
Xina	71.881	85.745	99.526	119.859	19,3	16,1	20,4
Perú	71.245	82.533	90.906	116.202	15,8	10,1	27,8
França	49.918	52.255	56.170	68.377	4,7	7,5	21,7
Pakistan	18.072	28.707	29.668	36.384	58,8	3,3	22,6
Alemanya	69.719	71.513	77.390	91.670	2,6	8,2	18,5
Brasil	17.524	26.866	30.242	39.170	53,3	12,6	29,5
Regne Unit	128.283	149.071	175.870	198.638	16,2	18,0	12,9
República Dominicana	42.928	50.765	58.126	70.775	18,3	14,5	21,8
Xile	14.477	18.748	20.397	24.841	29,5	8,8	21,8
Uruguai	13.055	24.272	26.581	31.092	85,9	9,5	17,0
Gàmbia	12.834	15.830	16.177	18.538	23,3	2,2	14,6
Senegal	19.343	27.678	28.560	33.217	43,1	3,2	16,3
Ucraïna	27.461	49.812	52.760	62.409	81,4	5,9	18,3

Font: Observatorio Permanente de la Inmigración del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales amb dades del Ministerio del Interior (dades a 31 de desembre de 2007). Nota: l'agregat Unió Europea (27) inclou Bulgària i Romania.

ni tampoc dels equatorians, colombians i xinesos, que segons el padró disminueixen i segons l'altre registre augmenten (els xinesos, fins i tot de manera significativa). Per últim, l'any 2007 totes les nacionalitats augmenten de forma notable, especialment els bolivians (41,4%) i els comunitaris: italians, 40,5%; francesos, 40,4%, però sobretot búlgars (95%) i romanesos (166%), a conseqüència de la incorporació d'aquests dos països a la Unió Europea a partir de l'1 de gener de 2007, cosa que comporta més facilitats per regularitzar la seva estada a Espanya.

La taula 6 és l'equivalent a la taula 5 però amb dades per al conjunt de l'Estat, a efectes comparatius. Amb relació a l'evolució catalana, mostra un creixement més gran els anys 2005 i 2006 (similar, també a la dada padronal de increment interanual, un 11,1%), però un xic més petit l'any 2007, en què l'augment a Catalunya sembla ser de nou més important, repreneu l'evolució que havíem vist fins l'any 2005. Tendències molt similars es perfilen per orígens geogràfics, en què la major part de les nacionalitats augmenten més a Espanya que a Catalunya els anys 2005 i 2006 i menys el 2007, amb la gran excepció, pel seu volum demogràfic i el seu ritme de creixement, dels romanesos, que al conjunt de l'Estat fins i tot creixen més que a Catalunya.

En definitiva, les dades del Ministeri de l'Interior confirmen la moderació de l'increment del nombre d'estrangers de l'any 2006 mostrada pel padró continu, però indiquen que aquest ritme de creixement es va reprendre amb força l'any 2007, tendència que sembla desmentir *a priori* la hipòtesi del canvi de cicle migratori.

Un altre contrast: les dades de la Seguretat Social

El creixement recent que mostren les estadístiques dels permisos de residència també està corroborat per una altra font: la dels treballadors estrangers afiliats i en alta laboral a la Seguretat Social. Les dades més recents de què disposem a l'hora d'escriure aquesta anàlisi corresponen al 10 d'octubre de 2007 i ens diuen que a Catalunya hi havia 488.954 treballadors estrangers inscrits a la Seguretat Social (2.150.204 al conjunt d'Espanya), que significava un increment del 12,5% respecte al gener del mateix any (+11,4% a nivell estatal). És a dir, un creixement menor que el que mostren les

dades dels permisos de residència però molt similar al que hem estimat a partir de les dades provisionals del padró a 1 de gener de 2008 (13,9%). En tot cas, un creixement

Taula 7.

Evolució absoluta i relativa dels treballadors estrangers afiliats i en alta laboral a la Seguretat Social, per agregacions continentals i principals nacionalitats. Catalunya, 2004-2007

	Treballadors estrangers en alta Seguretat Social				Variació interanual (%)		
	14/01/2004	14/01/2005	12/01/2006	11/01/2007	2004	2005	2006
Total estrangers	215.607	261.449	396.860	434.518	21,3	51,8	9,5
Amèrica Llatina	64.411	82.378	150.554	157.390	27,9	82,8	4,5
Àfrica	66.726	75.721	102.062	109.789	13,5	34,8	7,6
Unió Europea (27)	51.437	62.764	84.427	101.991	22,0	34,5	20,8
Àsia	24.391	29.832	42.855	46.432	22,3	43,7	8,3
Europa no comunitària	7.083	8.541	14.602	15.554	20,6	71,0	6,5
Amèrica del Nord	1.179	1.240	1.426	1.489	5,2	15,0	4,4
Oceania	170	180	214	247	5,9	18,9	15,4
Marroc	49.343	55.484	73.626	78.840	12,4	32,7	7,1
Equador	20.057	24.351	51.807	51.865	21,4	112,8	0,1
Romania	6.093	9.971	20.881	23.537	63,6	109,4	12,7
Bolívia	1.119	1.995	11.038	11.693	78,3	453,3	5,9
Colòmbia	9.961	13.206	21.996	23.346	32,6	66,6	6,1
Itàlia	10.801	13.253	15.801	18.988	22,7	19,2	20,2
Argentina	5.821	8.245	13.970	14.533	41,6	69,4	4,0
Xina	8.747	11.699	17.229	18.370	33,7	47,3	6,6
Perú	11.687	14.570	17.521	18.862	24,7	20,3	7,7
França	9.610	10.682	12.152	13.790	11,2	13,8	13,5
Pakistan	6.525	7.752	11.603	12.589	18,8	49,7	8,5
Alemanya	6.105	6.651	7.331	8.071	8,9	10,2	10,1
Brasil	1.573	2.035	4.053	4.389	29,4	99,2	8,3
Regne Unit	5.409	5.822	6.234	6.903	7,6	7,1	10,7
República Dominicana	4.657	5.420	7.129	7.795	16,4	31,5	9,3
Xile	2.142	3.010	4.781	5.040	40,5	58,8	5,4
Uruguai	1.652	2.570	5.706	6.005	55,6	122,0	5,2
Gàmbia	3.991	4.448	5.962	6.168	11,5	34,0	3,5
Senegal	2.922	3.520	5.553	6.670	20,5	57,8	20,1
Ucraïna	3.341	4.165	6.785	7.128	24,7	62,9	5,1

Font: Observatorio Permanente de la Inmigración del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales amb dades de la Tesorería General de la Seguridad Social. Nota: l'agregat Unió Europea (27) inclou Bulgària i Romania.

superior al que es va produir l'any 2006 (9,5%), l'últim per al qual disposem de dades d'afiliació a la Seguretat Social desagregades per nacionalitat, com es pot veure a la taula 7. Aquesta taula mostra els estocs corresponents a quatre talls temporals que van des de principis de 2004 a principis de 2007 i ens permet, per tant, analitzar l'evolució d'aquest indicador els anys 2004, 2005 i 2006.

L'any 2005 suposa un fort creixement respecte a l'any precedent, ja ben positiu, perquè el darrer procés de normalització que es va dur a terme aquell any obligava els empresaris a inscriure a la Seguretat Social els estrangers regularitzats (vegeu el capítol 10, de Miguel Pajares). Així, el 2005 es van produir més de 135.000 noves afiliacions d'estrangers amb un creixement de gairebé el 52% i un increment molt notable dels llatinoamericans (83%) i els europeus no comunitaris (71%), seguits pels asiàtics (44%). L'any 2006, com ja s'ha dit, aquest creixement es va moderar força, però en cap cas d'una manera tan sobtada com mostraven les dades padronals. Així, cap agregat continental ni nacionalitat mostra una evolució negativa, encara que és cert que el nombre d'equatorians afiliats a la Seguretat Social està estabilitzat, mentre que d'altres nacionalitats llatinoamericanes, així com el de gambians, mostren creixements molt febles. El cas contrari, amb increments relativament forts, l'exemplifiquen els senegalesos (20,1%) i les nacionalitats de la Unió Europea: italians (20,2%), francesos (13,5%), romanesos (12,7%) i britànics i alemanys, per sobre del 10%. És a dir, que les dades de la Seguretat Social pel 2006 confirmen les tendències ja mostrades per les padronals i les del Ministeri de l'Interior: que s'ha produït una europeïtzació dels estocs d'estrangers a Catalunya, amb protagonisme del comunitaris, i especialment dels romanesos i dels nacionals de països de l'Europa occidental. Per contra, els llatinoamericans, africans i asiàtics, que havien protagonitzat els majors increments en anys precedents, haurien perdut força, amb una moderació del seu creixement.

Aquestes tendències de l'afiliació a la Seguretat Social a Catalunya es repeteixen a grans trets per al conjunt de l'Estat (taula 8), on en tot cas el nombre de treballadors en alta hauria augmentat una mica menys que a Catalunya l'any 2004 però un xic més el 2005 i 2006, amb un major protagonisme relatiu durant aquest darrer any dels xinesos, dominicans, peruans, brasilers i gambians, i amb un creixement relatiu més

Taula 8.

Evolució absoluta i relativa dels treballadors estrangers afiliats i en alta laboral a la Seguretat Social a Espanya, per agregacions continentals i principals nacionalitats. Espanya, 2004-2007

	Treballadors estrangers en alta Seguretat Social				Variació interanual (%)		
	14/01/2004	14/01/2005	12/01/2006	11/01/2007	2004	2005	2006
Total estrangers	982.365	1.140.426	1.757.081	1.930.266	16,1	54,1	9,9
Amèrica Llatina	337.956	405.410	705.969	741.216	20,0	74,1	5,0
Àfrica	238.754	259.484	356.480	384.891	8,7	37,4	8,0
Unió Europea (27)	299.001	350.699	505.931	596.961	17,3	44,3	18,0
Àsia	66.940	79.059	112.046	123.097	18,1	41,7	9,9
Europa no comunitària	32.872	37.499	67.595	71.273	14,1	80,3	5,4
Amèrica del Nord	5.492	5.810	6.539	6.801	5,8	12,5	4,0
Oceania	552	625	879	1.036	13,2	40,6	17,9
Marroc	173.837	186.785	253.331	273.497	7,4	35,6	8,0
Equador	139.317	154.547	277.666	277.675	10,9	79,7	0,0
Romania	46.251	63.926	159.649	175.817	38,2	149,7	10,1
Bolívia	5.706	8.529	43.946	46.089	49,5	415,3	4,9
Colòmbia	66.382	82.192	135.170	143.311	23,8	64,5	6,0
Itàlia	38.135	45.213	52.913	62.164	18,6	17,0	17,5
Argentina	24.138	32.423	55.371	57.804	34,3	70,8	4,4
Xina	29.439	37.049	53.636	59.143	25,9	44,8	10,3
Perú	37.941	48.885	62.291	71.386	28,8	27,4	14,6
França	30.737	33.334	36.470	40.804	8,4	9,4	11,9
Pakistan	10.921	12.827	19.337	20.941	17,5	50,8	8,3
Alemanya	34.716	37.145	40.098	43.600	7,0	7,9	8,7
Brasil	6.881	8.422	16.952	19.075	22,4	101,3	12,5
Regne Unit	45.147	50.464	54.988	58.520	11,8	9,0	6,4
República Dominicana	16.982	19.848	26.539	30.505	16,9	33,7	14,9
Xile	6.513	8.815	13.653	14.491	35,3	54,9	6,1
Uruguai	5.311	7.909	17.774	18.836	48,9	124,7	6,0
Gàmbia	5.027	5.638	7.560	8.028	12,2	34,1	6,2
Senegal	9.928	10.880	16.512	18.870	9,6	51,8	14,3
Ucraïna	16.942	19.701	38.146	39.604	16,3	93,6	3,8

Font: Observatorio Permanente de la Inmigración del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales amb dades de la Tesorería General de la Seguridad Social. Nota: l'agregat Unió Europea (27) inclou Bulgària i Romania.

feble que a Catalunya dels europeus, tant els comunitaris com els extracomunitaris. Per grans agregats continentals, també al conjunt d'Espanya es produeix el 2006 una disminució del creixement dels americans, tant nord-americans com llatinoamericans. A títol d'anècdota destaca l'estabilització pràcticament absoluta dels equatorians, que en un any haurien augmentat el nombre d'afiliats a la Seguretat Social tan sols nou individus.

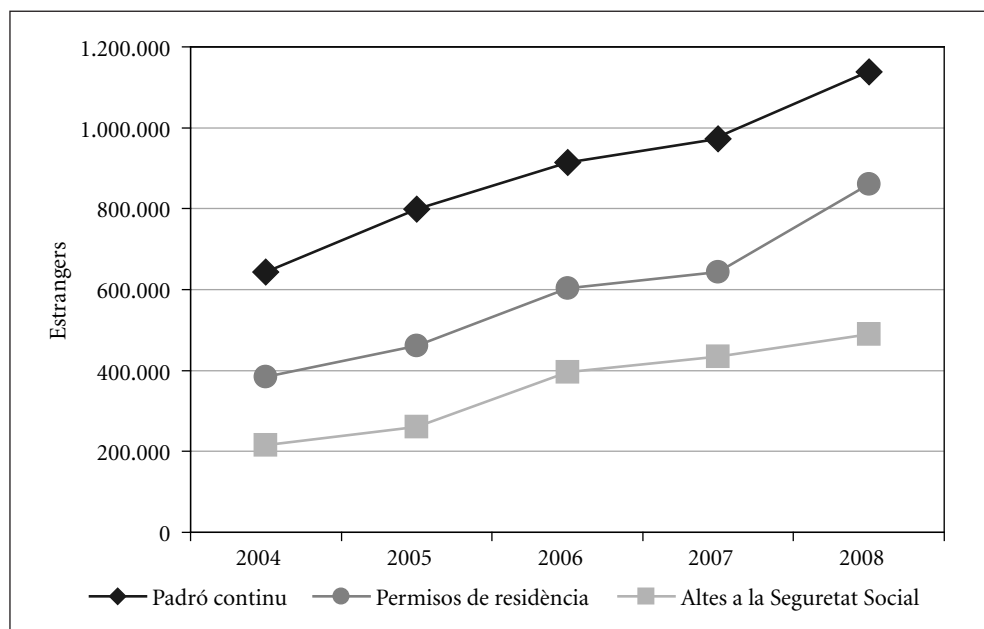
Sobre l'evolució recent dels estocs: massa aviat per parlar de canvi de cicle

En definitiva, i per resumir l'evolució de l'estoc de població estrangera els darrers anys, les tres fonts consultades semblen confirmar que el descens del ritme de creixement que es van encetar a partir de l'any 2002 va donar pas a un nou increment a partir de 2004 (com mostra la figura 2 en nombres absoluts) vinculat, en primer lloc, als processos de reagrupament associats a anteriors regularitzacions i, en segon lloc, a l'aflorament que va representar el procés extraordinari de normalització del 2005, que es va reflectir a 1 de gener de 2006 en les estadístiques de permisos de residència i d'afiliacions a la Seguretat Social, amb importants creixements interanuals, però molt menys en les xifres padronals (figura 3).

Aquesta punta causada pel procés de regularització va ser seguida, l'any 2006, per una aparent baixada força sobtada del ritme de creixement dels estocs d'estrangers —que mostren les tres sèries de dades, i amb una magnitud força coincident—, fins a un nivell desconegut en els últims deu anys, especialment rellevant en determinades nacionalitats (equatorians, colombians, argentins, pakistanesos), compensada parcialment per un fort creixement dels ciutadans europeus, especialment comunitaris (incloent, i de manera molt destacada, els romanesos). Que aquesta davallada no seria pròpiament un canvi de ritme o entrada en una nova fase d'immigració feble, sinó més aviat un reflux que hauria seguit a la punta de l'onada provocada per la normalització del 2005 semblen demostrar-ho les dades parcials de què disposem pel 2007, que dibuixen un nou creixement —més important segons els permisos de residència, més moderat segons les dades padronals i de la Seguretat Social— de l'estoc d'estrangers

Figura 2.

Evolució dels estocs d'estrangers segons diferents sèries estadístiques. Catalunya, 2004-2008

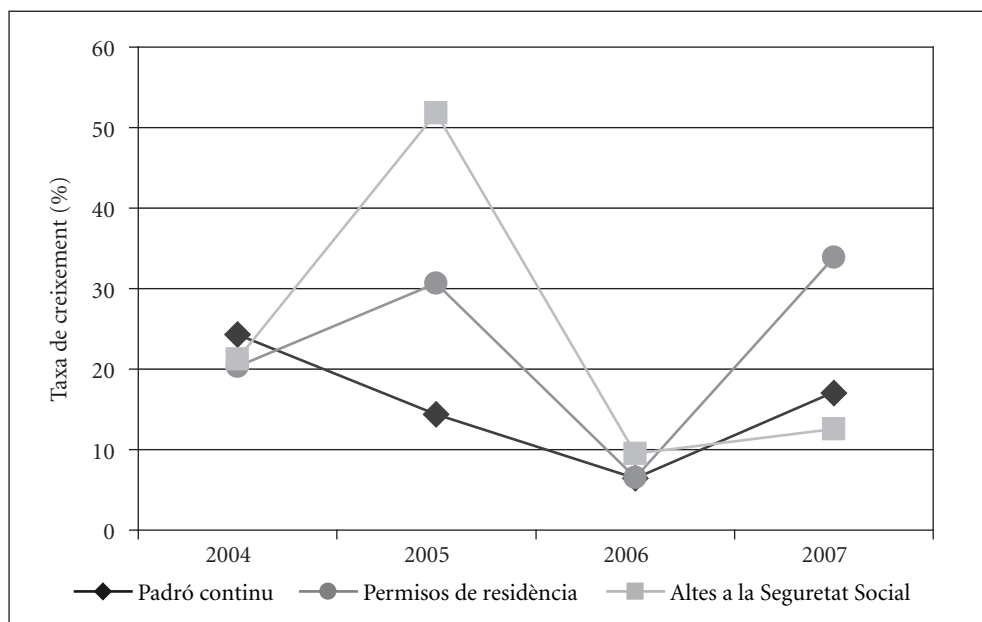

Font: Padró continu: 2004-2007, INE; 2008: dades no oficials de la Secretaria per a la Immigració de la Generalitat de Catalunya; permisos de residència: Observatorio Permanente de la Inmigración del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales amb dades del Ministerio del Interior; altes a la Seguretat Social: Observatorio Permanente de la Inmigración del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales amb dades de la Tesorería General de la Seguridad Social. Nota: les xifres padronals corresponen a l'1 de gener de cada any, les corresponents als permisos de residència són a 31 de desembre de l'any precedent, i les altes a la Seguretat Social a 14/1/2004, 14/1/2005, 12/1/2006, 11/1/2007 i 10/10/2007.

a Catalunya i al conjunt d'Espanya. Creixement protagonitzat pels europeus, especialment comunitaris, i amb pèrdua de pes relatiu d'origens fins fa poc predominants, com els africans i llatinoamericans.

Figura 3.

Taxa de creixement interanual dels estocs d'estrangers segons diferents sèries estadístiques. Catalunya, 2004-2007

Font: Padró continu: 2004-2007, INE; permisos de residència: Observatorio Permanente de la Inmigración del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales amb dades del Ministerio del Interior; altes a la Seguretat Social: Observatorio Permanente de la Inmigración del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales amb dades de la Tesorería General de la Seguridad Social.

ELS FLUXOS D'IMMIGRACIÓ I EMIGRACIÓ: LES DADES DE LA ENCUESTA DE VARIACIONES RESIDENCIALES (EVR) DE L'ANY 2006

Incertesa en el recompte dels fluxos

La població oficial a 1 de gener de cada any, que el Govern central publica al BOE a partir de la renovació anual del padró continu amb les altes i les baixes declarades als

padrons municipals, hauria de fer possible, en un estat ideal de coses, casar la informació sobre els estocs i les dades sobre fluxos, de manera que la població oficial a 1 de gener de l'any $X+1$ seria el resultat de sumar i de restar, a la població existent l'1 de gener de l'any X , les altes (immigracions i naixements) i les baixes (emigracions i defuncions) registrades durant aquest any. Desgraciadament això no es compleix i no hi ha coherència entre les dades d'estocs i de fluxos.

Aquesta incoherència és deguda a raons de tipus administratiu —dèficit de coordinació entre els ajuntaments, encarregats de mantenir el padró municipal, i l'INE, responsable de depurar la informació, centralitzar-la i publicar-la tant per als estocs (padró continu) com per als fluxos (Estadística de Variacions Residencials o EVR)—, de tipus polític —que fan que la població oficial sigui, en la pràctica, el resultat d'una negociació política entre l'ens central i les autoritats locals més que un veritable acte de recompte estadístic— i d'altres que podríem atribuir als mateixos procediments d'exploració estadística de l'INE. Ho exemplificarem amb dos casos: les altes per omissió i les baixes per caducitat.

Les altes per omissió corresponen normalment a persones que s'empadronen l'any X , però que resideixen en el municipi des d'un any de calendari anterior a aquest any X (i per tant no són altes de l'any en curs). Fins l'any 2003, l'INE no comptabilitzava aquestes altes per omissió, en considerar que corresponien a anys anteriors, i que, com que no es podien modificar de forma retrospectiva les dades de flux (publicades en la EVR) o d'estoc (les xifres del padró continu a 1 de gener d'anys anteriors), el més prudent era ignorar-les totalment. Però a causa del fet que aquestes altes per omissió representen un percentatge elevat del total, des de l'any 2004 l'INE prefereix agregar-les a les altes de l'any, però solament per a les persones estrangeres, no per a les de nacionalitat espanyola. És un procediment que introdueix errades, i que té com a única justificació poder millorar la coherència comptable entre les diferents fonts estadístiques. Però el fet d'excloure les altes per omissió de les persones de nacionalitat espanyola, a part de ser difícil d'entendre, acaba creant una situació estranya, de coherència de les fonts per a la població estrangera, i d'incoherència per a l'espanyola.

Un problema similar al de les altes per omissió és el de les baixes per caducitat, que resulten dels procediments administratius de baixes que no quadren amb una alta efec-

tuada en un altre municipi o a l'estranger. En la pràctica aquestes baixes per caducitat són eliminacions del padró municipal, sense que ho hagin sol·licitat els interessats.

Les baixes administratives ordinàries s'inclouen en l'EVR, però curiosament les baixes per caducitat que es deriven del canvi legislatiu que obliga al reempadronament dels estrangers residents des de fa més de dos anys, sense permís de residència permanent, no es van incloure en l'EVR de l'any 2005 però sí, per primera vegada, en les de l'any 2006 (INE, 2008, p. 5)³, cosa que significa una millora en la qualitat de la informació però una ruptura de la coherència de les sèries estadístiques anuals. Amb tots aquests inconvenients, no es pot esperar cap coincidència entre les estadístiques d'estocs anuals d'estrangers que acabem d'analitzar i els fluxos migratoris recollits per l'EVR corresponents a l'any 2006, l'últim disponible, que resumirem a continuació.

Taula 9.

Fluxos migratoris a Catalunya, per origen/destí (resta d'Espanya i l'estranger) i nacionalitat (espanyols i estrangers). Catalunya, 2006

	2006			Variació (%) respecte al 2005		
	Total	Espanyols	Estrangers	Total	Espanyols	Estrangers
Immigracions	240.477	37.065	203.412	12,2	0,8	14,5
Emigracions	117.142	47.826	69.316	33,4	14,2	50,9
Saldo migratori	123.335	-10.761	134.096	-2,5	109,5	1,8
Immigracions resta d'Espanya	53.907	30.816	23.091	4,8	-1,2	14,1
Emigracions resta d'Espanya	65.669	43.794	21.875	7,3	13,6	-3,5
Saldo amb resta d'Espanya	-11.762	-12.978	1.216	20,3	76,8	-149,9
Immigracions de l'estranger	186.570	6.249	180.321	14,5	12,4	14,6
Emigracions a l'estranger	51.473	4.032	47.441	93,3	20,1	103,9
Saldo amb l'estranger	135.097	2.217	132.880	-0,9	0,6	-0,9

Font: Estadística de Variacions Residencials, (INE). Nota: l'agregat UE (27) inclou Bulgària i Romania.

3. Nota de l'INE: "Estadística de Variaciones Residenciales. Año 2006. Resumen de resultados", accessible a la seva pàgina web (<http://www.ine.es/daco/daco42/migracion/evr2006.pdf>). Aquesta nota explica que "Las bajas por caducidad incluidas en la estadística se refieren a inscripciones que caducaban durante 2006 y que fueron dadas de baja durante 2006. Es decir, no se han incluido las bajas por caducidad correspondientes a inscripciones con fecha de caducidad anterior al 2006 dadas de baja durante 2006, por considerarse un 'ajuste del registro' para las que no hay constancia de la fecha real de salida". No obstant

Així, si el nombre de ciutadans estrangers residents a Catalunya va incrementar-se segons el padró continu 58.750 individus entre l'1 de gener de 2006 i de 2007, el saldo migratori recollit per l'EVR mostra un creixement positiu molt superior, de 134.096 estrangers per l'any 2006 (taula 9), que significa un creixement del 1,8% respecte a l'any precedent. És a dir, que segons les dades de fluxos, l'increment demogràfic per migració no tan sols seria molt més del doble del que mostra el padró, sinó que fins i tot s'hauria incrementat respecte al 2005, quan hem vist, per exemple a la taula 1, que el registre padronal mostrava una caiguda molt forta del creixement de la població de nacionalitat estrangera el 2006 (gairebé la meitat d'increment que el 2005). I això tenint en compte que l'EVR del 2006 és, com hem dit, la primera que inclou dintre les baixes per caducitat els estrangers no comunitaris sense autorització de residència permanent que no han renovat el seu empadronament cada dos anys. Segons l'INE, de les 56.602 baixes per caducitat al conjunt d'Espanya (que representarien gairebé la meitat, el 47%, de totes les emigracions d'estrangers a l'estranger), 16.508 s'haurien produït a Catalunya, que signifiquen un 35% dels 47.441 estrangers emigrats segons l'EVR. En altres paraules, que sense aquestes baixes per caducitat, el saldo migratori català amb l'estranger encara hauria estat més alt l'any 2006, pels volts d'unes cent cinquanta mil persones.

L'anàlisi de l'evolució de la població per nacionalitats, comparant el padró continu i l'EVR ens dona més pistes de l'origen de les discrepàncies. Així, les dades padronals mostren un creixement el 2006 de 37.759 ciutadans de països membres de la Unió Europea que és gairebé la mateixa xifra que el saldo positiu de 38.016 que mostra l'EVR (taula 12). Però aquí acaben les similituds, car els increments padronals de 1.985 ciutadans de la resta d'Europa, 16.465 nacionals de països americans i 4.263 d'africans, és pels volts d'un 70%-80% inferior a les xifres corresponents de l'EVR. I el padró mostra una disminució de 1.704 ciutadans de països asiàtics i d'Oceania, mentre que les variacions residencials donen un saldo positiu d'aquest contingent de 6.666 persones.

això, la correspondència exacta entre les baixes reals i les registrades per l'INE resta en dubte quan es diu en una nota al peu de pàgina que: "Hasta que la baja por caducidad no es declarada por el Ayuntamiento no surte efectos administrativos. Es decir, aunque la inscripción padronal no haya sido renovada en el plazo de dos años, no es baja por caducidad mientras no sea declarada por el Ayuntamiento" (INE, 2008, p. 5).

Per nacionalitats, la taula 3 mostrava creixements negatius pels equatorians (-4.879), argentins (-3.448), xinesos (-1.102), colombians (-431), pakistanesos (-366) i gambians (-230), així com un increment petit dels marroquins en relació amb el pes del seu contingent (+3.048). Per contra, l'EVR mostra saldos positius per a totes aquestes nacionalitats, respectivament: +3.069 equatorians, +4.131 argentins, +1.682 xinesos, +5.258 colombians, +1.293 pakistanesos, +1.053 gambians i +15.406 marroquins. Totes aquestes nacionalitats són, per exemple, les més presents a les baixes per inscripció indeguda de l'estadística de l'Ajuntament de Barcelona (2007, p. 45), fet que sembla confirmar que les grans discrepàncies existents entre padró i EVR respecte a l'evolució dels contingents d'estrangers l'any 2006 serien perquè aquestes baixes per caducitat per no renovació de l'empadronament s'haurien aplicat en major mesura en una font (el padró) que en l'altre (l'EVR).

Entrades i sortides d'estrangers i saldos migratoris a Catalunya l'any 2006

Amb les degudes precaucions, tornem a l'anàlisi dels saldos de l'EVR tant en conjunt (taula 9) com per agregacions continentals de nacionalitats. Catalunya va tenir l'any 2006 un saldo positiu d'estrangers tant amb la resta d'Espanya (+1.216 persones, a comparar amb un saldo negatiu de 2.436 persones l'any precedent) com amb l'exterior (+132.880, encara que suposa una petita reducció de gairebé l'1% respecte a l'any anterior), parcialment compensat per un saldo negatiu d'espanyols amb la resta de l'Estat (que es va incrementar un 77% respecte a l'any 2005). D'aquesta manera, si al saldo positiu d'estrangers, 134.096, li restem un saldo negatiu de 10.761 ciutadans de nacionalitat espanyola s'obté un saldo migratori total per Catalunya de 123.335 persones l'any 2006, que significa una disminució del 2,5% respecte al 2005.

Per grups de nacionalitats (taula 10), tots tenen saldos positius, sent els americans els qui més augmenten el creixement positiu respecte a l'any precedent (+22%), mentre que africans, asiàtics i oceànics redueixen els seus guanys en comparació amb el 2005 i a més són els únics grups que tenen un saldo negatiu amb la resta d'Espanya, encara que de petita magnitud: una pèrdua de dos-cents individus en el cas dels africans, i de 579 persones en el cas dels ciutadans de països d'Àsia i Oceania.

El decreixement del saldo positiu que afecta a aquestes nacionalitats l'any 2006 comparat amb el del 2005 és degut a un decreixement del nombre absolut d'entrades (taula 11) combinat amb un fort creixement de les sortides (taula 12), encara que, com hem vist, aquestes darreres estan afectades per la comptabilització, per primera vegada, de les baixes per caducitat. Aquesta darrera és la causa de que hagin augmentat les sortides a l'estranger de tots els grups de nacionalitats: així, els estrangers emigrats fora d'Espanya han passat de 23.272 el 2005 a 47.441 el 2006, és a dir, s'han doblat (+104%). Però en el cas dels americans i europeus aquest increment de les sortides ha estat compensat per un creixement superior, en nombres absoluts, de les entrades. Així, la taula 11 mostra com els (llatino)americans, seguits pels europeus —comunitaris i no comunitaris— han estat els que més han augmentat les entrades a Catalunya l'any 2006, fins a suposar pràcticament el 70% de tots els immigrants des de l'estranger. Per contra, africans, asiàtics i altres, que representen el 27% de les entrades, signifiquen el 40% de les sortides.

Aquests resultats, encara que els hem de prendre amb precaució, ens ajuden a respondre una altra de les nostres preguntes inicials, aquella de si la disminució del ritme de creixement a l'any 2006 és deguda a una menor arribada d'immigrants o a una major sortida d'emigrants. Doncs bé, les dades de l'EVR apuntarien a la segona hipòtesi, ja que l'increment d'entrades (+12,2%), tant d'espanyols (+0,8%) com d'estrangers (+14,5%) seria més que compensat per una pujada superior de les sortides (+33,4%) tant dels espanyols (+14,2%) com dels estrangers (+51%).

Resumint, tant el padró continu com l'EVR coincideixen a assenyalar que els europeus han estat els que han mostrat una evolució numèrica més positiva a Catalunya durant l'any 2006 mentre que els africans, asiàtics i la resta l'han tinguda menys positiva. La gran discrepància entre ambdues fonts recau en l'evolució dels ciutadans de països americans. Com que aquest col·lectiu sembla el més afectat per les ja esmentades baixes per caducitat —de les 16.508 baixes per caducitat reconegudes per l'INE a Catalunya el 2006, més del 40% (6.807 exactament) correspon a persones d'aquest grup—, sembla confirmar-se que la diferent manera com les fonts d'estoc i de fluxos han tingut en compte aquestes baixes en el període anterior al 2006 estaria en la base de l'explicació de les discrepàncies existents entre les dues fonts. Això, però, és una suposició, i només la disposició dels fluxos migratoris de 2007 permetrà confirmar-la, així com

Taula 10.

Saldos migratoris a Catalunya, per origen/destí (resta d'Espanya i l'estranger) i nacionalitat (espanyols i estrangers, agrupats per continents). Catalunya, 2006

	2006						Variació (%) respecte al 2005		
	Saldo amb l'estranger	%	Saldo resta d'Espanya	%	Total	%	Saldo amb l'estranger	Saldo resta d'Espanya	Total
Unió Europea (27)	37.350	27,6	666	-5,7	38.016	9,9	10,8	45,1	11,2
Resta d'Europa	6.756	5,0	98	-0,8	6.854	13,0	1,8	415,8	2,9
Amèrica	58.624	43,4	1.231	-10,5	59.855	29,9	21,3	74,9	22,1
Àfrica	22.905	17,0	-200	1,7	22.705	18,3	-22,0	-84,5	-19,2
Àsia, Oceania i altres	7.245	5,4	-579	4,9	6.666	11,7	-54,9	-75,1	-51,4
Total estrangers	132.880	98,4	1.216	-10,3	134.096	108,7	-0,9	-149,9	1,8
Espanyols	2.217	1,6	-12.978	110,3	-10.761	17,1	0,6	76,8	109,5
Total	135.097	100,0	-11.762	100,0	123.335	100,0	-0,9	20,3	-2,5

Font: Estadística de Variacions Residencials, (INE). Nota: l'agregat UE (27) inclou Bulgària i Romania.

Taula 11.

Immigrants arribats a Catalunya, per origen/destí (resta d'Espanya i l'estranger) i nacionalitat (espanyols i estrangers, agrupats per continents). Catalunya, 2006.

	2006						Variació (%) respecte al 2005		
	Arribats estranger	%	Arribats resta d'Espanya	%	Total	%	Arribats estranger	Arribats resta d'Espanya	Total
Unió Europea (27)	45.008	24,1	4.352	8,1	49.360	9,9	19,6	21,9	19,8
Resta d'Europa	8.757	4,7	672	1,2	9.429	13,0	17,6	18,7	17,7
Amèrica	76.103	40,8	8.293	15,4	84.396	29,9	33,5	15,6	31,5
Àfrica	32.233	17,3	6.641	12,3	38.874	18,3	-3,2	10,2	-1,1
Àsia, Oceania i altres	18.220	9,8	3.133	5,8	21.353	11,7	-17,2	8,0	-14,3
Total estrangers	180.321	96,7	23.091	42,8	203.412	84,6	14,6	14,1	14,5
Espanyols	6.249	3,3	30.816	57,2	37.065	17,1	12,4	-1,2	0,8
Total	186.570	100,0	53.907	100,0	240.477	100,0	14,5	4,8	12,2

Font: Estadística de Variacions Residencials, (INE). Nota: l'agregat UE (27) inclou Bulgària i Romania.

Taula 12.

Emigrants sortits de Catalunya, per origen/destí (resta d'Espanya i l'estranger) i nacionalitat (espanyols i estrangers, agrupats per continents). Catalunya, 2006

	2006						Variació (%) respecte al 2005		
	Emigrants estranger	%	Emigrants resta d'Espanya	%	Total	%	Emigrants estranger	Emigrants resta d'Espanya	Total
Unió Europea (27)	7.658	14,9	3.686	5,6	11.344	9,9	94,9	18,5	61,1
Resta d'Europa	2.001	3,9	574	0,9	2.575	13,0	147,6	4,9	90,0
Amèrica	17.479	34,0	7.062	10,8	24.541	29,9	101,3	9,2	62,0
Àfrica	9.328	18,1	6.841	10,4	16.169	18,3	138,7	-6,5	44,0
Àsia, Oceania i altres	10.975	21,3	3.712	5,7	14.687	11,7	84,6	-29,0	31,4
Total estrangers	47.441	92,2	21.875	33,3	69.316	59,2	103,9	-3,5	50,9
Espanyols	4.032	7,8	43.794	66,7	47.826	17,1	20,1	13,6	14,2
Total	51.473	100,0	65.669	100,0	117.142	100,0	93,3	7,3	33,4

Font: Estadística de Variacions Residencials, (INE). Nota: l'agregat UE (27) inclou Bulgària i Romania.

donar més llum als diversos biaixos existents a cadascuna de les fonts. Permetrà, en definitiva, rebaixar la incertesa actual existent i clarificar quina ha estat l'evolució real de la població de nacionalitat estrangera a Catalunya aquests darrers anys.

EL MOVIMENT NATURAL DE LA POBLACIÓ DE NACIONALITAT ESTRANGERA: LES NOVETATS DE L'ANY 2006

La nupcialitat: els matrimonis amb estrangers augmenten, la resta disminueixen

Durant l'any 2006 (darreres dades disponibles) es van produir a Catalunya 29.732 matrimonis entre persones de diferent sexe, una xifra inferior als 30.864 enllaços de l'any 2005 (-3,7%) i que representen el 14,3% del total de matrimonis celebrats al conjunt de l'Estat. En un de cada cinc dels celebrats a Catalunya (el 21,3% exactament) almenys un dels contraents era estranger: són 6.332 matrimonis d'aquest tipus, que

representen el 19% del total de matrimonis amb estrangers a Espanya —a causa del pes superior dels estrangers a Catalunya respecte a la mitjana estatal— i que signifiquen un creixement del 4% respecte als 6.091 de l'any anterior. Gairebé la meitat (48%) van ser matrimonis entre homes espanyols i dones estrangeres (3.018 núpcies), seguits per les noces entre dones espanyoles i homes estrangers (1.786, un 28%) i finalment les núpcies entre estrangers, 1.528 o un 24% de les noces amb participació d'estrangers. Aquestes no només són les menys nombroses, sinó també les que menys van augmentar respecte al 2005, tan sols un 1,6%, mentre que els matrimonis en què només un dels cònjuges era de nacionalitat estrangera van créixer entre un 4,4% (les bodes amb dones estrangeres) i un 5,1% (amb homes estrangers).

Els matrimonis amb dones sud-americanes van representar gairebé la meitat (46,7%) de les noces d'homes espanyols amb dones estrangeres, seguides a molta distància pels matrimonis amb dones de l'Europa no comunitària (18,3%) i d'Amèrica Central i del Nord (14,6%). També els homes sud-americans van ser els més nombrosos en les núpcies amb dones espanyoles, però en aquest cas representen poc més d'un terç (34,7%), seguits pels homes africans (19,8%) i de la Unió Europea (18,3%). Es veu

Taula 13.

Matrimonis amb participació de ciutadans estrangers. Catalunya, 1996-2006

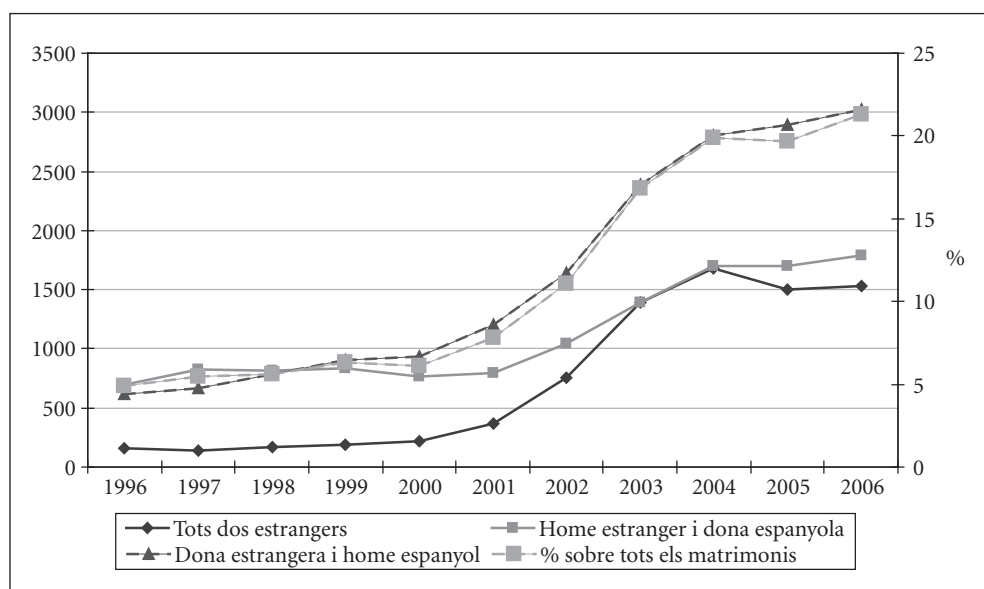
	Tots dos estrangers	Home estranger i dona espanyola	Dona estrangera i home espanyol	Total	% sobre tots els matrimonis	1996 = 100
1996	157	699	619	1.475	4,9	100
1997	143	822	668	1.633	5,5	111
1998	173	811	790	1.774	5,6	120
1999	188	839	904	1.931	6,3	131
2000	223	767	939	1.929	6,1	131
2001	369	797	1.207	2.373	7,8	161
2002	754	1.040	1.643	3.437	11,1	233
2003	1.396	1.390	2.382	5.168	16,8	350
2004	1.680	1.700	2.808	6.188	19,9	420
2005	1.504	1.697	2.890	6.091	19,7	413
2006	1.528	1.786	3.018	6.332	21,3	429

Font: Moviment natural de la població, Idescat.

per tant que els matrimonis mixtos quant a la nacionalitat tenen unes característiques molt diferents segons el sexe, fet que en part està relacionat amb els efectius per sexe en situació de casar-se de cada nacionalitat.

Figura 4.

Matrimonis amb participació de ciutadans estrangers i percentatge sobre el total de matrimonis. Catalunya, 1996-2005

Font: Moviment natural de la població, Idescat.

Respecte als matrimonis entre homes i dones de nacionalitat estrangera, més de dos terços van ser entre contraents del mateix origen continental, amb molt pocs casos de diferents tipus de noces intercontinentals; només semblen significatius els cent vint-i-dos matrimonis entre homes amb nacionalitat d'un país de la Unió Europea (excepte Espanya) i dones sud-americanes. Dels matrimonis entre persones estrangeres del mateix continent, dos terços (63,7%) van ser entre sud-americanes, seguits a molta distància pels matrimonis entre europeus (21,3%), tant comunitaris (7,5%) com extracomunitaris (13,8%), i després pels matrimonis entre africans (8,6%).

Aquest predomini sud-americà és encara més visible en els matrimonis entre ciutadans estrangers de la mateixa nacionalitat: representen pràcticament dos terços del total (65,4%), a comparar amb el 14,2% dels segons a la llista, que corresponen a europeus extracomunitaris.

La dada del 2006 representa, per tant, un nou rècord en el nombre de matrimonis amb algun dels cònjuges de nacionalitat estrangera, però si es mira amb una mica més de perspectiva, tal com s'ha fet a la taula 13 i a la figura 4, que recullen l'evolució del període 1996-2006, es pot veure que, després d'uns anys de forta acceleració d'aquests tipus de matrimoni entre el 2000 i el 2003, el creixement ha disminuït força des de l'any 2004, especialment en els matrimonis entre estrangers i entre homes estrangers i dones espanyoles. En conjunt, els matrimonis amb participació estrangera semblen estabilitzar-se pels volts del 20% del total.

Les dades sobre nupcialitat dels estrangers també semblaria que confirmessin, per tant, la tendència cap a una estabilització de la immigració internacional a Catalunya o, almenys, cap a un creixement molt més moderat.

La fecunditat: continua el creixement dels naixements de pares estrangers

És diferent la tendència que marca el nombre de naixements amb pare i/o mare estrangers: el 2006 s'ha produït un increment significatiu del 12% respecte l'any precedent. Així, dels 82.077 nascuts a Catalunya —que representen el 17% del total espanyol— més d'un de cada quatre (un 25,3% exactament) tenien com a mínim un progenitor estranger: en concret 20.752, que es dividien en 14.319 amb dos progenitors estrangers, 2.827 de pare estranger i mare espanyola, i 3.606 de mare estrangera i pare espanyol (taula 14).

Totes aquestes categories representen pels volts del 20-24% del total d'Espanya, com ja s'ha dit, a causa del pes superior a Catalunya de la població de nacionalitat estrangera. I totes les categories han augmentat respecte al 2005: més els naixements amb

Taula 14.**Naixements amb participació de ciutadans estrangers. Catalunya, 1996-2006**

	Mare i pare estranger	Mare estrangera i pare espanyol	Pare estranger i mare espanyola	Total	% sobre tots els naixements	1996 = 100
1996	1.826	871	939	3.636	6,7	100
1997	2.354	968	1.049	4.371	7,7	120
1998	2.566	1.018	1.101	4.685	8,3	129
1999	3.078	1.196	1.280	5.554	9,4	153
2000	4.090	1.443	1.457	6.990	11	192
2001	5.261	1.662	1.504	8.427	13	232
2002	6.998	2.054	1.809	10.861	15,9	299
2003	9.101	2.431	1.880	13.412	18,4	369
2004	11.336	2.717	2.318	16.371	21,3	450
2005	12.872	3.155	2.475	18.502	23,3	509
2006	14.319	3.606	2.827	20.752	26,1	571

Font: Moviment natural de la població, Idescat.

Nota: el total no inclou els naixements de mare estrangera i pare del que no consta la nacionalitat.

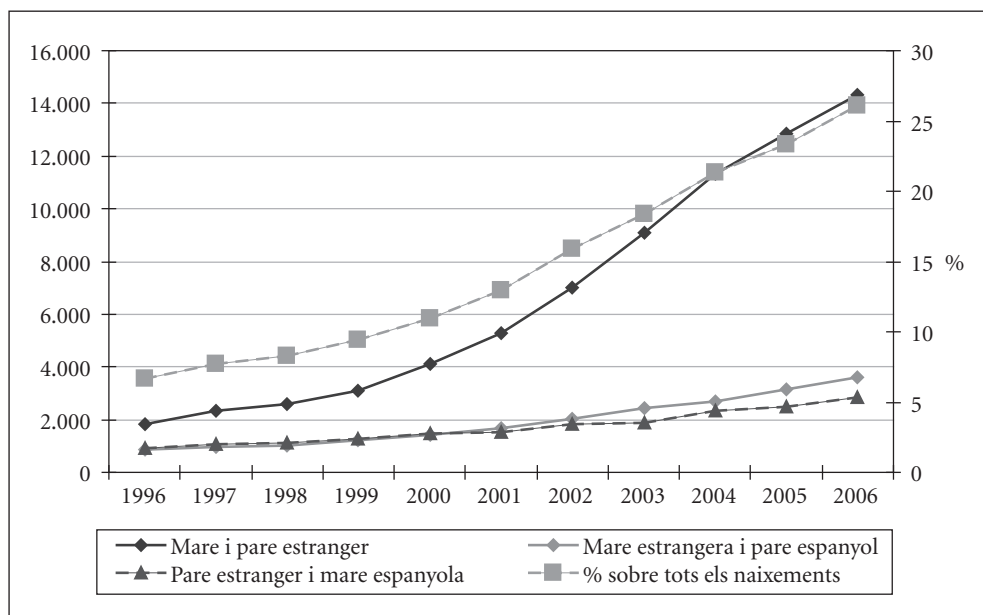
un progenitor espanyol i un altre estranger, que han crescut pels volts d'un 14%, i una mica menys els de pare i mare estrangers, amb un 11%. Aquestes taxes de creixement interanual són molt similars, només una mica més baixes que les existents els anys anteriors, que es poden observar en la figura 5.

Comparant aquesta figura amb l'anterior referida a les núpcies, es pot veure com els naixements de progenitors estrangers han augmentat de manera més progressiva i suau que els matrimonis amb participació estrangera, força estabilitzats als anys noranta, que van créixer ràpidament des del 2000 fins al 2003 i que s'estan estabilitzant una altra vegada des del 2004. Per contra, els naixements, si bé és cert que ja no s'incrementen tan ràpidament com al període 2000-2003 (amb increments interanuals d'entre el 20% i el 30%), continuen creixent a bon ritme i ja suposen, com s'ha dit, una quarta part dels naixements totals a Catalunya.

Aquesta diferència en el ritme de creixement dels matrimonis i dels naixements amb participació estrangera —i respecte al ritme d'increment del volum de la població

Figura 5.

Naixements amb participació de ciutadans estrangers i percentatge sobre el total de matrimonis. Catalunya, 1996-2005

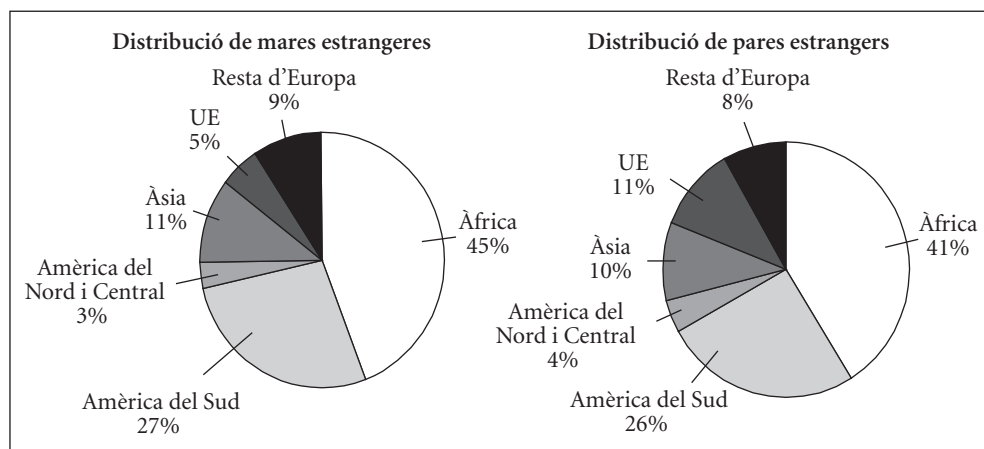
Font: Moviment natural de la població, Idescat.

estrangera— es deu a diferents factors, propis del procés migratori, que de manera combinada expliquen l'evolució diferida de la natalitat: des del pes que tenen les persones immigrades que ja formen parella, sigui aquí o al seu país d'origen —i llavors s'ha de tenir en compte el temps de materialització del reagrupament familiar—, fins a la possibilitat d'aplaçament de la decisió de tenir un fill fins al moment de tenir una situació més segura des del punt de vista legal, laboral o d'habitatge.

Per nacionalitat dels progenitors (figura 6), la majoria relativa dels fills de dones estrangeres tenen una mare amb nacionalitat africana (45%, sent les marroquines, amb 5.349, la primera nacionalitat per nombre de naixements), seguits per les de mares

Figura 6.

Distribució per continent de nacionalitat dels naixements de mare (esquerra) i pare (dreta) estrangers. Catalunya, 2006

Font: Moviment natural de la població, Idescat.

sud-americanes (27%, en què destaquen les equatorianes amb 1.295 nadons, uns dos-cents menys que l'any precedent) i, a certa distància, els de les asiàtiques (11%, sent les xineses la tercera nacionalitat, amb nou-cents set naixements). Després vénen les mares europees extracomunitàries (9%, sobresortint les romaneses, que encara no eren ciutadanes de la Unió Europea, amb vuit-cents vint naixements), les comunitàries (5%) i per últim les nord-americanes i centreamericanes, amb només el 3%. La distribució dels fills de pares estrangers és similar, amb menor pes relatiu dels pares africans (41%), i major dels europeus comunitaris (11%) mentre que els altres grups continentals de nacionalitats no difereixen molt.

En comparació amb la distribució existent al conjunt d'Espanya, Catalunya destaca per un pes relatiu més important dels pares i mares africans i asiàtics, i per una proporció més petita de progenitors americans i europeus, en consonància amb la distribució nacional dels respectius estocs d'estrangers.

Defuncions d'estrangers: estabilització en nivells molt baixos

L'any 2006 van morir a Catalunya exactament mil estrangers (1,7% del total de morts), amb una sobrerepresentació masculina molt important: 626 homes per només 374 dones. Aquest miler de defuncions representa poc més del 10% de les 9.856 morts d'estrangers que hi va haver al conjunt de l'Estat, és a dir, menys del que teòricament correspondria segons la proporció d'estrangers que viuen a Catalunya. Això és degut al fet que el flux migratori a Catalunya està protagonitzat, en una mesura més significativa que al conjunt d'Espanya, per joves immigrants en edat de treballar, mentre que en altres províncies com Màlaga, Alacant, Balears o les Canàries, és relativament més important la presència de jubilats europeus que tenen, per edat, unes probabilitats més elevades de morir.

Les dades de 2006 suposen una estabilització respecte a les 997 morts de l'any anterior, però contrasta amb el fet que els morts amb nacionalitat espanyola van experimentar una disminució del 6%, passant de 60.121 defuncions el 2005 a 56.247 el 2006.

Per nacionalitats, destaquen els 389 difunts amb nacionalitat d'un país membre de la Unió Europea, seguits per dos-cents setze sud-americans, cent vuitanta-tres africans, cent quinze europeus extracomunitaris, cinquanta-un procedents de països d'Àsia i Oceania i quaranta-sis d'Amèrica del Nord i Amèrica Central. La distribució segueix aproximadament el pes de cada contingent continental, amb l'evident excepció dels europeus comunitaris, amb un nombre de defuncions relativament més alt a causa del nombre significatiu de jubilats d'aquestes nacionalitats que viuen al nostre país. Les morts dels altres contingents són poc nombroses, per la seva joventut, i afecten majoritàriament els homes, sobretot en les poblacions més masculinitzades, com és el cas dels africans: cent quaranta defuncions masculines per només quaranta de femenines.

EN RESUM I CONCLUSIÓ

El període recent ha estat marcat per l'increment de les pertorbacions en el registre dels fluxos i estocs de la població estrangera a Catalunya per la combinació d'una

sèrie de factors: els canvis legislatius introduïts els últims anys en la regulació de l'estrangeria (modificacions de les lleis d'estrangeria; normalització extraordinària del 2005 i els seus efectes sobre el reagrupament; introducció de la renovació padronal obligatòria); els canvis en els aparells estadístics a conseqüència dels anteriors (modificació del criteri de recompte de les altes per omissió i baixes per caducitat); i els canvis en les pràctiques polítiques que afecten el registre, com les facilitats o entrebancs que cada ajuntament posa a l'empadronament, o la pròpia "cuina" en el procés de renovació padronal i fixació de la població oficial, producte d'una negociació política entre l'INE i els ajuntaments. No és el primer cop que ens trobem amb la situació paradoxal en què els esforços esmerçats per millorar el registre de la població estrangera, com a mínim durant un primer temps, incrementen la seva borrositat estadística. Pitjor és el resultat en el terreny de les pràctiques d'empadronament, en què clarament ens trobem amb una regressió a la situació anterior al 1996: la invisibilització de la població estrangera no és la solució a l'increment de la despesa que puguin representar per al municipi. Ans al contrari, pot tenir uns efectes nefastos en el futur immediat.

A aquest soroll estadístic, hi hem de sumar, a més, la singular complexitat dels moviments migratoris internacionals en els anys més recents, en què es barregen onades migratòries encavalcades, amb una creixent presència del reagrupament familiar per aquells corrents ja més assentats (que fan variar substancialment l'estructura per sexe i edat de la població), i un increment de nous corrents migratoris que prenen el relleu de la desacceleració d'alguns dels més antics. Aquests processos expliquen la inèrcia del creixement en general, al qual haurem d'afegir el ritme pautat per les iniciatives legislatives abans esmentades, més d'altres com la demanda de visat per a determinades nacionalitats. Aquesta mena de trenat causal ha afectat la visibilitat dels fluxos migratoris i dels contingents de residents estrangers al país, i explica l'accidentada evolució recent del fenomen immigratori a Catalunya.

En tot cas, les diferents fonts estadístiques consultades semblen confirmar que l'any 2006 va representar una forta moderació en el ritme de creixement de la població de nacionalitat estrangera resident a Catalunya, en comparació amb els dos anys precedents. Per tant, a la pregunta de si aquesta moderació del 2006 es tracta d'un fenomen

real o és un pur artefacte estadístic causat per l'aplicació de la normativa que exigeix el reempadronament cada dos anys dels estrangers no comunitaris sense permís de residència permanent, hauríem d'acceptar la primera resposta: l'evolució similar dels permisos de residència i, sobretot, l'alentiment de l'augment dels estrangers inscrits a la Seguretat Social l'any 2006, un fenomen ja documentat pel conjunt de l'Estat (Pajares, 2007) en un context de creixement econòmic, sembla donar arguments a aquesta hipòtesi.

Aquesta moderació del ritme de creixement seria deguda principalment a un augment de les sortides d'estrangers, encara que els fluxos registrats per l'Estadística de Variacions Residencials també plantegen força interrogants per la manera com s'han comptabilitzat les altes per omissió i les baixes per caducitat l'any 2006 en comparació amb els anys precedents.

En tot cas, la inflexió de l'any 2006 no sembla indicar un canvi de cicle migratori, sinó que seria un fet puntual, potser el reflux que va seguir a l'onada immigratòria associada al procés extraordinari de normalització de l'any 2005, com demostraria el fet que les dades parcials de què disposem per l'any 2007 semblen indicar un nou creixement de la immigració internacional a Catalunya a nivells similars als del 2005 —però de totes maneres, molt allunyats dels grans increments experimentats en els primers anys del segle XXI.

Tanmateix, aquesta evolució està molt condicionada per la credibilitat que podem donar a unes sèries estadístiques —principalment el padró continu i l'Estadística de Variacions Residencials— molt afectades pels canvis legislatius ja mencionats, que ens fan més difícil esbrinar la futura tendència de la immigració a Catalunya, i en general a Espanya. Tot això ens porta a concloure que el principal resultat de l'exercici comparatiu dut a terme en les pàgines anteriors és l'augment, els darrers anys, de la incertesa estadística sobre l'evolució dels estocs i dels fluxos de la població estrangera a Catalunya.

Referències bibliogràfiques

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2007). *Informes estadístics. El moviment demogràfic a Barcelona 2006*. Barcelona: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

ARANGO, Joaquín (2004). "La población inmigrada en España". *Economistas*, núm. 99, p. 6-14.

BEDOYA MURIEL, Maria Helena; SOLÉ ALAMARJA, Eduard (2006). *El procés de normalització d'estrangers 2005. Balanç i perspectives*. Informes breus, 3, Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

DE CASTRO, Miguel Ángel (2004). "Fuentes estadísticas sobre la inmigración". *Economistas*, núm. 99, p. 128-145.

DEVOLDER, Daniel; GIL ALONSO, Fernando; FORTE, Pere (2006). "Estimación del grado de error en el registro de la población extranjera en España: un enfoque comparativo". Comunicació per al *X Congreso de la Población Española*. Pamplona, 29 de juny - 1 de juliol de 2006.

DOMINGO, A.; RECAÑO, J. (2007). "Perfil demográfico de la población extranjera en España", a AJA, E. i ARANGO, J. (eds.). *La inmigración en España 2006. Anuario de inmigración y políticas de inmigración*. Barcelona: Fundació CIDOB, p. 20-43.

FERNÁNDEZ CORDÓN, Juan Antonio (2004). "Demografía e inmigración". *Economistas*, núm. 99, p. 16-27.

GARRIDO, Luís (2004). "Para cuantificar a los extranjeros". *Economistas*, núm. 99, p. 28-37.

GIL ALONSO, Fernando; DOMINGO, Andreu (2007). "Estructura i dinàmica demogràfica de la població estrangera a Catalunya: canvis recents", a LARIOS, Maria Jesús i NADAL, Mònica (dirs.). *L'estat de la immigració a Catalunya. Anuari 2006, Vol. I Anàlisi jurídica i sociodemogràfica*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill - Ed. Mediterrània, p. 223-253. Col. Polítiques, 58.

INE (2008). *Estadística de Variaciones Residenciales. Año 2006. Resumen de resultados*, (en línia) (<http://www.ine.es/daco/daco42/migracion/evr2006.pdf>) (consulta: 12 de febrer de 2008).

LEGUINA, Joaquín (2005). "¿Cuántos somos?". *El País*, 15 de juliol de 2005.

PAJARES, Miguel (2007). "El proceso de regulación de 2005. Sus efectos posteriores sobre la inserción laboral de la población inmigrada", a AJA, E. i ARANGO, J. (eds.). *La inmigración en España 2006. Anuario de inmigración y políticas de inmigración*. Barcelona: Fundació CIDOB, p. 212-225.